

110169

Anthony Rhodes

Propaganda

Magna Books
318 sider (A4), 198 kr.

Propagandakrigen

13. mars 1933 opprettet den nytnevnte rikskansler, Adolf Hitler, et nytt departement. Det fikk navnet "Ministeriet for folkeopplysning og propaganda", og Joseph Goebbels ble dets sjef. Under krigen ble Goebbels "Riksbefullmektiget for den totale krigsinnsats", og i sitt testamente utnevnte Hitler ham til sin etterfølger. Hitler forstod propagandaens enorme betydning, og han utnyttet den fullt ut.

Ved utbruddet av Den annen verdenskrig hadde Goebbels' ministerium fullstendig kontroll over presse, radio, teater og film. Hvert eneste ord som kom på trykk i Nazi-Tyskland ble kontrollert. Billedkunst, utstillinger og også musikk ble nøye vurdert, og massemøter og parader ble minutiøst innstudert og iscenesatt. Ved utbruddet av Den annen verdenskrig i 1939 var den tyske kultur-nasjon fullstendig indoktrinert og ensrettet. Det ble så som så med folkeopplysningen, og Goebbels innrømmet åpent at propagandaen ikke nødvendigvis var sann. Propagandaens eneste mål, sa han, var suksess. – Løgn kan aksepteres en stund, men til slutt må sannheten fram. Også Goebbels, den moderne propagandas far, fikk erfare dette; 1. mai 1945 skjøt han sin kone, sine seks barn og seg selv.

Boken "Propaganda" forteller hvordan de forskjellige land håndterte sin propa-

ganda under Den annen verdenskrig. For oss er historien om nazistenes aktiviteter av primær interesse, men kapitlene om Italia, Sovjetunionen og Japan er også interessante, især når forfatteren trekker sammenlikninger mellom landenes opplegg. – Demokratiens propaganda-policy er naturlig nok langt mer defensiv, men også de må benytte seg av påvirkningens vanskelige kunst, og boken beskriver og analyserer de alliertes tiltak.

Boken inneholder ikke mindre enn 550 fotografier og 270 illustrasjoner i farge, de fleste er plakater, løpesedler, postkort og bilder fra aviser og tidsskrifter. Også humoren er tatt i bruk, til syvende og sist er humoren kanskje propagandaens farligste fiende. – De forskjellige motiltak som kan samles under begrepet psykologisk forsvarsberedskap har relativt liten plass. Grunnen er trolig at en grundig behandling av alle disse aspekter ville ha sprengt bokens ramme.

Boken omhandler som sagt Den andre verdenskrig, men det forhindrer ikke at propagandaen også har sin plass i fredstid. Vi har nettopp hatt en EU-debatt hvor begge parter nøye har vurdert sine PR-opplegg. Massemøter, TV-dueller og kjendisutspill har ikke akkurat vært preget av saklighet og seriøs meningsutveksling – hjørnesteiner i vårt høyt priste demokrati. Ofte har innspillene hatt mer til felles med fotballkamper og reklame.

Boken gir et tankevekkende bilde av påvirkningens skremmende kraft. Brorparten av budskapet kommer fra illustrasjonene, men den relativt kortfattede tekst – som er holdt i et lett forståelig engelsk – er et godt supplement til illustrasjonene.

Utstyret tatt i betraktning er 198 kroner en rimelig pris.

Werner Christie